

Bydgoszcz, 9 lipca 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.24.2019.JDa/RK

**Pani
Alicja Matejczyk
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Tomysłaka 37
89-110 Sadki**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1111) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Tomysłaka 37, 89-110 Sadki (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 25, 27 czerwca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J. D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R. K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 379/2019 z dnia 13 czerwca 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 24 czerwca 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Alicji Matejczyk – Kierownika GOPS, p. XX i p. XX – asystentów rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Sadki ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 29 grudnia 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIX/76/2016 Rady Gminy Sadki. W dokumencie uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 14 grudnia 2017 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 7.2017. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawowo do ww. stanowiska.

Wójt Gminy Sadki Upoważnieniem Nr 5/2012, z dnia 3 lutego 2012 r., upoważnił Kierownika GOPS p. Alicję Matejczyk do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej wyodrębniono dział wspierania rodziny, w tym wyszczególniono wieloosobowe stanowisko asystenta rodziny, co jest zgodne z art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny na lata:

- 2015-2017 przyjęty Uchwałą Nr III/15/2014 Rady Gminy Sadki z dnia 29 grudnia 2014 r.,
- 2018-2020 przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/61/2017 Rady Gminy Sadki z dnia 30 listopada 2017 r.

Głównym celem bieżącego programu jest wczesne wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także ochrona dzieci i pomoc dla nich i edukacja rodzinna. Program zawiera diagnozę środowiska lokalnego, dane statystyczno-diagnostyczne, które pozwoliły na określenie celów szczegółowych. Do każdego zadania przypisano wskaźnik, termin realizacji oraz wskazano realizatora.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdania za lata 2017 i 2018 zostały przekazane do Rady Gminy Sadki w terminie określonym w ustawie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 16 stycznia 2015 r. do 31 maja 2017 r. (od 17 stycznia 2017 r. do 31 maja 2017 r. nieobecna z tytułu zwolnienia lekarskiego),
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 27 czerwca 2017 r. do 28 lutego 2018 r.,

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 25 lipca 2017 r. do chwili obecnej,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 29 czerwca 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 15 rodzin, w tym pięć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 13 rodzin, w tym pięć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 12 rodzin, w tym pięć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystenci równocześnie nie pracowali z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. U jednego asystenta p. XX brakowało oświadczenia wynikającego z art. 12 pkt 4.

W zakresie czynności asystentów uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Sadki tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podpisanie zgody przez rodzinę uważa się za początek współpracy. W przypadku rodzin z postanowienia sądu, nie zawsze podpisywano zgodę na współpracę z asystentem. Pouczono, aby w każdym przypadku rodzin przyznawanych przez Sąd podpisywać ww. zgodę. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zasady działań podejmowanych w ramach wsparcia rodziny przez asystenta we współpracy z pracownikiem socjalnym, określa również wewnętrzne Zarządzenie nr 2.2019 Kierownika GOPS z dnia 2 stycznia 2019 r.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: wstępną analizę sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną oraz działania i zakładane cele do osiągnięcia, kartę pracy asystenta rodziny, sprawozdanie z pracy asystenta rodziny (okresową ocenę sytuacji rodziny).

Nie we wszystkich rodzinach zachowana jest ciągłość prowadzenia dokumentów, w tym sporządzania sprawozdań (okresowych ocen sytuacji rodziny). Luki w dokumentacji wynikały z braku asystenta, który mógłby pracować z rodzinami, natomiast asystent już pracujący nie mógł pracować z większą liczbą rodzin.

Analiza dokumentacji wskazuje, iż formularz planu pracy zawierał terminy realizacji działań i przewidywane ich efekty, jednakże nie w każdym dokumencie uzupełniano treść powyższych zagadnień (w przypadku terminów działań sytuacja dotyczyła jednej rodziny, z kolei braki w ujmowaniu przewidywanych efektów dotyczą większości prowadzonej dokumentacji rodzin), co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią pracy. Monitoring odbywał się poprzez wizyty w środowisku, dokumentowany był na druku karty pracy asystenta. Czas trwania monitoringu dostosowany jest indywidualnie do potrzeb rodziny.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, w momencie sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy oraz zmiany miejsca zamieszkania.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: policją, oświatą, terapeutami, pedagogami, psychologami, kuratorami. W zależności od problemów i potrzeb rodziny, podejmowane są dalsze działania.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą, w jednej rodzinie objętej pomocą asystenta, wystąpiło zjawisko przemocy. Wówczas zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia, w tym założono „Niebieską Kartę”, umieszczono podopieczną z dzieckiem

w Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, motywowano sprawcę do terapii, objęto wsparciem psychologa.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Sadki w okresie objętym kontrolą funkcjonowało 5 placówek wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Prowadzone są one w formie opiekuńczej: w Radziczu, w Liszkówku, w Dębionku II oraz w formie pracy podwórkowej: w Kraczkach, w Dębionku I. Obecnie działają 4 placówki wsparcia dziennego. W świetlicach prowadzone są zajęcia wychowawcze, profilaktyczne, sportowo-rekreacyjno-krajoznawcze, warsztaty twórcze, wyjazdy do kina, na basen, wycieczki rowerowe. Poza ww. zajęciami odbywają się imprezy integracyjne tj.: „Dzień Matki”, „Dzień Ojca”, „Dzień Babci”, „Dzień Dziadka”. Ponadto na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna oraz boisko sportowe „Orlik”.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Sadki nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem oraz nie była prowadzona oficjalna kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodzin wspierających.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Sadki zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, pedagogicznego, psychologicznego, mediacji). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 39 193,17 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 55 901,55 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 27 731,83 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystenci rodziny współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle. Kontakty odbywały się poprzez spotkania osobiste w ramach posiedzeń ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Kierownik GOPS przekazała informację, iż asystenci rodziny nie współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej przy opracowywaniu planu pracy z rodziną, co stanowi naruszenie art.15 ust. 1 pkt. 2 ustawy.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 5 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 11 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 9 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 30 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Kierownik GOPS p. Alicja Matejczyk.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Prowadzić dokumentację rodzin na bieżąco, z zachowaniem zasad systematyczności i rzetelności, w tym sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

2. Zawierać w planach pracy efekty wykonywanych działań, zgodnie z art. 15 ust.3. Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.
3. Opracowywać plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, bądź wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej zgodnie z art.15 ust.1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania – na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **3/2019** w dniach 25, 27 czerwca 2019 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

(podpis i pieczęć Wojewody)